

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE
FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD
INSTITUT MEZINÁRODNÍCH STUDIÍ -
MEZINÁRODNÍ TERITORIÁLNÍ STUDIA

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Mgr. Tomáš Kopečný

**Sekuritizace lidské bezpečnosti v rámci procesu přijímání doktríny
Responsibility to Protect**

**Securitization of human security during the process of accepting the
Responsibility to Protect doctrine**

studijní obor: Teritoriální studia – kombinované studium

Praha 2014 vedoucí práce: Mgr. Tomáš Weiss, Ph.D.

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci zpracoval samostatně pouze s využitím literatury a zdrojů řádně citovaných v textu a souhrnně uvedených na konci práce. Zároveň prohlašuji, že text této bakalářské práce nebyl použit pro získání jiného akademického titulu.

Souhlasím se zveřejněním práce pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne 30. dubna 2014

Mgr. Tomáš Kopečný

Poděkování

Na tomto místě bych rád poděkoval svému školiteli, Tomáši Weissovi, za vedení práce. Svými konstruktivními připomínkami posouval mou práci dopředu a pomohl tak dosáhnout její výsledné podoby.

Velkou podporu mi po celou dobu studia vyjadřovala má rodina, které za to také velmi děkuji. Největší vděk patří mé manželce, se kterou jsem bakalářku diskutoval od jejího vzniku a která mne svým vytrvalým povzbuzováním motivovala k jejímu dokončení.

-

Obsah

Úvod.....	1
1. Konceptualizace lidské bezpečnosti v rámci teorie sekuritizace kodaňské školy	5
1.1 Sekuritizace	5
1.2. Vojensko-politický sektor.....	7
1.3. Lidská bezpečnost.....	9
2. Doktrína Responsibility to protect	14
2.1. Zpráva Mezinárodní komise pro intervenci a státní suverenitu	14
2.2. Výstup Světového summitu OSN.....	15
3. Diskurzivní analýza procesu sekuritizace R2P	18
3.1. Francie	19
3.2. Spojené království	20
3.3. Spojené státy americké	21
3.4. Čína.....	23
3.5. Rusko	24
3. Závěr	26
SHRNUTÍ.....	v
SUMMARY	vi
Seznam použité literatury	vii

Úvod

Doktrína Responsibility to Protect (R2P) je v posledních letech především v souvislosti s vývojem v Libyi a Sýrii předmětem velkého počtu diskuzí v praktické politice i akademické obci, v jejichž jádru stojí otázka legitimacy zásahu do vnitřního dění suverénního státu, který se dopouští závažných zločinů proti vlastnímu obyvatelstvu. R2P se na úrovni OSN používá v posledních letech ve stále větším počtu případů, kdy mezinárodní společenství zasahuje do nestabilních regionů. Od prvního přijetí rezolucí č. 1674 a 1706 v roce 2006 (na ochranu civilního obyvatelstva a populace Dárfúru) byly na základě tohoto principu odsouhlaseny mise OSN v Libyi, Pobřeží Slonoviny, Jemenu a Jižním Súdánu. V dalších případech se k zapojení mezinárodního společenství vyzývalo právě s odvoláním na principy vyjádřené v této doktríně.

Zásahy do vnitřního dění státu kvůli probíhající nebo hrozící genocidě nebo dalším hromadným zločinům na civilním obyvatelstvu lze ale pozorovat již dlouho před současnou etapou charakterizovanou přijetím doktríny R2P. John Stuart Mill ve své polemice *O neintervenci* z poloviny devatenáctého století uvádí výjimky, na základě kterých by měla být povolena intervence do vnitrostátního konfliktu za účelem „trvalého udržení svobody v zemi“ (Mill 1987: 5-6). Martha Finnemore jmenuje zásahy evropských velmocí v řecké válce za nezávislost (1821-1827), v Sýrii a Libanonu (1860-1861), v Bulharsku (1876-1878) a v Osmanské říši v reakci na masakry Arménů (1894-1917) jako rané příklady humanitárních intervencí (Finnemore 2011: 463). Diskuze o tzv. humanitárních intervencích začaly být nicméně výrazně a rozšířeně artikulovány až v devadesátých letech dvacátého století v souvislosti s upřením celosvětové pozornosti na vnitrostátní konflikty v zemích třetího světa. Genocidy a etnické čistky ve Rwandě a v bývalé Jugoslávii vyvolaly otázky po tom, kdy je a kdy není správné zasáhnout na ochranu života obyvatel státu, kde vláda tyto životy nedokáže ochránit či je přímo ohrožuje.

Po sérii případů genocidních politik ve vnitrostátních konfliktech v devadesátých letech a kontroverzním zásahu NATO v Kosovu proto pověřil generální tajemník Kofi Annan skupinu ICISS (International Commission for Intervention and State Sovereignty, Mezinárodní komise

pro intervenci a státní suverenitu), aby vytvořila rámcový koncept pro intervence za účelem zastavení hromadného porušování lidských práv, který by byl přijatý všemi státy OSN. Z diskuzí o rovnováze mezi normou státní suverenity a ochranou lidských práv vzešla koncepce R2P přijatá na Světovém summitu OSN v roce 2005. Výsledná podoba dokumentu, který schválilo Valné shromáždění OSN, se ale značně liší od původních myšlenek, s kterými tato diskuze začala. Zatímco na konci devadesátých a na začátku nultých let byly nejvíce slyšet postoje volající po razantním přehodnocení státní suverenity, výsledek v roce 2005 byl značně konzervativnější a k intervenci poskytoval omezenější možnosti.

Tato bakalářská práce se zabývá detailní analýzou procesu přijetí této klíčové normy, která omezuje tradiční pojetí státní suverenity a umožňuje mezinárodnímu společenství zasáhnout v oblastech, kde místní vláda selhává. Cílem této práce je podrobné zmapování procesu, který vedl od původního dokumentu ICISS v roce 2001 k přijatému usnesení Valného shromáždění OSN v roce 2005 a identifikovat klíčové faktory, které hrály roli během diskuzí o konceptu R2P a měly přímý dopad na výsledné pojetí této doktríny. Výzkumná otázka práce tedy zní: *Jaké faktory způsobily změnu ve znění konceptu R2P přijatém v roce 2005 na půdě OSN oproti původní zprávě ICISS?*

Hlavním metodologickým vodítkem bude teorie sekuritizace tzv. kodaňské školy bezpečnostních studií, formulovaná v devadesátých letech, kdy se začaly objevovat nové, netradiční bezpečnostní hrozby, což vyvolalo potřebu zásadně revidovat dosavadní akademické přístupy k mezinárodním vztahům a výzkumu bezpečnosti. Klíčovým přínosem je popis procesu, kterým dochází k identifikaci určitého problému jako bezpečnostní hrozby. V pojetí kodaňské školy není hrozba objektivně daná, ale je přijímána intersubjektivním procesem označování určitého problému za hrozbu, který autoři nazývají „sekuritizace“. Proces sekuritizace učiní z určitého tématu hrozbu poté, co je problém skrz veřejnou diskuzi „aktérem“ sekuritizace označen a následně „relevantním publikem“ přijat jako existenční hrozba, na jejíž řešení se mohou vynaložit jinak nepřijatelné, výjimečné prostředky. V tom případě je sekuritizace považována za úspěšnou.

Kodaňská škola zavedla do oboru také nové oblasti výzkumu bezpečnosti, nový koncept bezpečnostních hrozeb i nový pohled na bezpečnostní dynamiku. Nové typy hrozeb klasifikují

do jednotlivých tzv. sektorů bezpečnosti (kromě tradičního vojenského a politického rozlišují ekonomický, environmentální a sociální sektor), přičemž kromě tohoto konceptuálního „rozšíření“ pojmu bezpečnosti také usilují o její „prohloubení“ tím, že za ohrožené entity již neoznačují jen stát, ale i další tzv. referenční objekty. Referenčním objektem bezpečnosti, tedy tou entitou, která je existenčně ohrožena, se kromě státu nyní může stát i lidské společenství či jednotlivec. Právě na ohrožení bezpečnosti jednotlivců jako referenčních objektů reaguje tzv. humanitární intervence, která stála v základu diskuzí o R2P.

Metoda diskurzivní analýzy, kterou tato práce využívá, ukáže, jak na úrovni OSN fungoval proces sekuritizace lidské bezpečnosti (neboli bezpečnosti jednotlivců) ve vojenském sektoru, jací byli jeho hlavní aktéři a jaké faktory ho ovlivňovaly. Protože nakonec došlo k přijetí takové úpravy, ve které možnost vojenského zásahu zůstává jedině v rukou Rady bezpečnosti OSN (RB OSN), diskurzivní analýza bude zaměřena na pozici stálých členů RB OSN jakožto relevantního publika. Jejich podpora byla klíčová jak v celém procesu přijímání, tak v následné implementaci, neboť využití této normy neoddělitelně závisí na rozhodnutí Rady bezpečnosti.

Úkolem práce bude zmapovat sekuritizaci lidské bezpečnosti v rámci jednání o konceptu R2P u klíčových aktérů a nabídnout tak uspokojivé vysvětlení vývoje celého procesu v období od prosince 2001 do září 2005, kdy proběhlo pět velkých debat o tomto tématu: v prosinci 2002, v prosinci 2004, v dubnu 2005, v červnu 2005 a v červenci 2005. První hypotézou je, že změny ve znění konceptu způsobila proměna bezpečnostního prostředí po spojenecké invazi do Iráku v roce 2003 a s ní související obavy o zneužívání možnosti zásahu do krizových oblastí. Druhou hypotézou je, že sekuritizace proběhla úspěšně jen z části, protože relevantní publikum bylo sice přesvědčeno o nutnosti jednat, ale ne za cenu použití výjimečných opatření v podobě zrušení principu neintervence v mezinárodních vztazích.

První část bakalářské práce představí teoretické východisko, kterým je teorie sekuritizace kodaňské školy. Specificky se zaměří na sekuritizaci lidské bezpečnosti ve vojenském sektoru. Analýza sektoru vojenské bezpečnosti na úrovni jednotlivce jako referenčního objektu ukáže, jak dochází k přijímání výjimečných prostředků na obranu lidských životů na půdě OSN v případě hromadného porušování základních lidských práv. V druhé části práce

budou detailně porovnány dva klíčové dokumenty diskuzí o R2P - zpráva ICISS z roku 2001 a usnesení přijaté Valným shromážděním OSN v roce 2005. V závěrečné části práce bude provedena analýza primárních zdrojů (projevů stálých členů Rady bezpečnosti OSN), na základě které bude zodpovězena výzkumná otázka stanovená v úvodu.

Výše popsaný výzkumný postup má ambici přinést odpověď na otázku, jakým způsobem se mezinárodní společenství usneslo na tom, že porušování základních lidských práv lidí v suverénních státech je problémem, kvůli kterému lze ve výjimečných případech překročit zásadu státní suverenity a zasáhnout. Mezi další přínosy této práce patří identifikace mechanismů, kterými dochází k sekuritizaci lidské bezpečnosti na úrovni OSN a skrz které se mezinárodní společenství usneslo na ochraně proti genocidním politikám a povolilo užívání výjimečných prostředků pro jejich zastavení.

Metodologický rámec poskytuje kodaňská škola bezpečnostních studií, jejímž základním dílem je *Bezpečnost. Nový rámec pro analýzu* od tria Barry Buzan, Ole Wæver a Jaap de Wilde. Koncept lidské bezpečnosti je analyzován na základě klíčových textů vztahujících se k tomuto tématu z devadesátých a nultých let, zvláště pak autorů jako Lloyd Axworthy, Rob McRae a Alex Bellamy. Odpověď na výzkumnou otázku poskytne diskurzivní analýza projevů stálých členů RB OSN na půdě OSN, které jsou dostupné v archivu OSN. Klíčovým předmětem výzkumu jsou zprávy z jednání stálých členů RB OSN v Radě bezpečnosti a v rámci Valného shromáždění, během kterých byla některým z aktérů diskutována doktrína R2P. Výchozím bodem analýzy těchto textů představují dva dokumenty ohraničující výchozí a finální bod v rámci jednání o R2P na půdě OSN. Prvním je zpráva ICISS z roku 2001 a druhým výstup ze Světového summitu OSN v roce 2005, konkrétně pak paragrafy 138-140, které se tématem zabývají. Tyto primární dokumenty doplňuje sekundární literatura poskytující kontextuální vysvětlení vývoje jednání o této doktríně.

1. Konceptualizace lidské bezpečnosti v rámci teorie sekuritizace kodaňské školy

1.1 Sekuritizace

Spolu s koncem studené války se objevily nové problémy spjaté s novou geopolitickou situací i povahou konfliktů a bezpečnostních hrozeb. Akademicky zásadní revizi samotného konceptu bezpečnosti přinesla po několikaletém vývoji teorie kodaňské školy bezpečnostních studií, kterou představili Barry Buzan, Ole Wæver a Jaap de Wilde v roce 1998 v knize *Bezpečnost. Nový rámec pro analýzu*. Nový analytický rámec pro studium mezinárodní bezpečnosti zahrnuje nejen nové typy hrozeb (v rámci tzv. sektorů bezpečnosti), ale také více úrovní ohrožených entit (tzv. referenční objekty), s kterými se musí v rámci výzkumu počítat. V rámci bezpečnostních studií se tak hovoří o rozšiřování a prohlubování konceptu bezpečnosti.

Zatímco během studené války byl téměř výlučně kladen důraz na bezpečnostní hrozby vojenského či případně politického charakteru, výše zmínění autoři vyzdvihují, že je třeba navíc rozlišovat nové tři sektory: společenský, ekonomický a environmentální. Všechny tyto sektory bezpečnosti definují jako „náhledy na mezinárodní systém, který staví do popředí jeden konkrétní aspekt vztahů a interakcí mezi veškerými jeho jednotkami“ (Buzan- Wæver – de Wilde 2005: 38). Jednotlivé sektory zde vyjadřují různé druhy interakce mezi aktéry (vojenské, ekonomické atd.), kteří se snaží o zajištění bezpečnosti pojímané jakožto absence existenčních hrozeb. Důležité je zde ale podotknout, že v rámci bezpečnostního diskurzu se jedná pouze o takové hrozby, které jsou vnímány jako ohrožující samotnou existenci určitého subjektu a jako takové „vyžadují mimořádný zákrok či zvláštní opatření, a následné pozitivní přijetí této definice ze strany významné části publika“ (Ibid.). Bezpečnost tak v různých sektorech nabývá různých podob v závislosti na tom, jaké prostředky jsou k jejímu zajištění potřeba (Ibid.).

Vedle tohoto horizontálního rozšíření přichází Kodaňská škola také s vertikálním prohloubením analýzy. Tradiční neorealistické pojetí mezinárodních vztahů jako arény pro

suverénní státy zpochybňuje s tím, že zde je možno nalézt mnoho dalších významných aktérů. Buzan a spol. nejprve rozlišují několik typů aktérů: referenční objekty, aktéry sekuritizace a funkcionální aktéry. Referenční objekty jsou vlastním předmětem uvedeného prohloubení: jde o ty entity, jejichž existence je v ohrožení. Aktéři sekuritizace jsou ti, kteří něco nebo někoho prohlásí za existenčně ohrožené a dají tak celý proces sekuritizace do pohybu. Funkcionální aktéři pak na celou dynamiku procesu působí jaksi sekundárně – nevyvolávají její pohyb, ale sekuritizaci svým jednáním významně ovlivňují¹ (Ibid.: 48-49). Pro účely této práce je především klíčové analytické prohloubení zkoumání toho, kdo nebo co se může stát referenčním objektem bezpečnostního diskurzu, tj. na čí obranu mohou být vynaloženy výjimečné prostředky. Stát je v mezinárodním prostředí sice stále nejvýznamnějším referenčním objektem bezpečnosti, ale již ho nelze vnímat jako jedinou relevantní entitu (Ibid.: 50). V rámci mezinárodní bezpečnosti je totiž s ohledem na rozšířené spektrum sektorů nutné počítat jak s nadstátními (region, mezinárodní systém, lidstvo jako celek), tak se substátními prvky (náboženské, etnické skupiny, byrokratický aparát nebo samotní jednotlivci).

Klíčovou metodologickou inovací je ale samotné pojetí sekuritizace, tedy procesu, kterým se z problému stává bezpečnostní hrozba. Každé veřejně diskutované téma je podle této teorie možno umístit na škálu od depolitizovaného (veřejně se neřeší) přes politizované (stává se součástí politického diskurzu) až k sekuritizovanému. Sekuritizované téma „je chápáno jako existenční hrozba, jež si žádá mimořádná opatření a ospravedlňuje konání vybočující ze standardních mantinelů politických procedur“ (Ibid.: 34). Jinými slovy, jde o natolik závažný problém, že běžné normy (ať už zákonné, morální či jiné) pro řešení jsou nahrazeny takovými nástroji, které by byly v jiných případech nepřijatelné.

Zásadním přínosem kodaňské školy je důraz na to, že se nejedná o hrozby objektivní, ale intersubjektivně pojímané. Daná bezpečnostní hrozba nemusí vůbec existovat; podstatné je, že se jako taková jeví relevantnímu publiku (Ibid.: 35). Právě tento proces, kterým se nějaký problém ustanovuje jako bezpečnostní hrozba, se nazývá sekuritizací. Pro to, aby byla sekuritizace úspěšná, je potřeba nejen prvotní krok sekuritizačního aktéra, ale především

¹ Například tím, že způsobují nebo přispívají k danému existenčnímu ohrožení.

přijetí tohoto diskurzu veřejností. Celkově se tak skládá ze tří kroků či složek: aktér nejprve musí v řečovém aktu něco označit za existenční hrozbu, veřejnost ji pak jako takovou musí přijmout a ospravedlnit tak možnost využití výjimečných prostředků na její potlačení (nezávisle na skutečné realizaci těchto prostředků). Finální částí je dopad tohoto procesu sekuritizace na vztahy mezi ostatními aktéry, neboť právě sekuritizací se její aktér vyvazuje z běžně přijímaných a platných pravidel vzájemné interakce. Klíčovou složkou je zde řečový akt, který samotným vyřčením vytváří či přetváří realitu² (Ibid.: 35-37).

1.2. Vojsko-politický sektor

Hromadné zločiny proti lidskosti a další zločiny, které byly řešeny v rámci diskuzí o R2P na půdě OSN, představují příklad bezpečnostní hrozby vojenského charakteru, neboli spadají v klasifikaci kodaňské školy do vojensko-politického sektoru. Teoretici kodaňské školy uvádějí, že „především a právě v politickém sektoru se bezpečnost (na první pohled) individuálních lidských bytostí dostává do popředí bezpečnostní agendy“ (Ibid.: 165). K jejich přiřazení mezi problémy vojensko-politického sektoru lze dojít ale také vylučovací metodou: flagrantní porušování základních lidských práv lze těžko vnímat jako ohrožení identity (sektor společenský), a už vůbec ne jako problém environmentální či ekonomický. Ohrožení lidských životů válkou či cílenou státní politikou je tématem veskrze tradičně vojenským, neboť prostředky, které vedou jak k vytvoření bezpečnostního problému (genocidy samé), tak ty umožňující jeho odstranění, jsou doménou vojenského či vojensko-politického sektoru. Propojení vojenského a bezpečnostního sektoru je podle Buzana a spol. způsobeno tím, že „[v]zájemné působení vojenských kapabilit států je jako celek hluboce podmíněno politickými vztahy mezi nimi“ (Ibid.: 64). Tato propojenost je dále v teorii demonstrována tím, že logika hrozeb a zranitelnosti v rámci interakce dvou jednotek je zde „funkcí vzájemného působení jejich vojenského potenciálu a stupně přátelství či nepřátelství“ (Ibid.:

² Pro kritiku tohoto pojetí řečového aktu v rámci analýzy bezpečnosti viz Balzacq 2006. Jiná kritika zaměřující se na neschopnost řečového aktu identifikovat tzv. tiché bezpečnostní dilema (AIDS v Africe, znásilňování žen v muslimských zemích) – viz Buzan – Hansen 2009: 216.

71). Právě přátelství a nepřátelství jsou totiž základní kategorie politična neboli politického jednání ve vlivné teorii Carla Schmidta, na kterou se odvolávají i autoři kodaňské školy (viz Waever 1995: 52-54).

Buzan a spol. tvrdí, že nejvýznamnější postavení referenčního objektu si ve vojensko-politickém sektoru stále udržuje stát (stejně jako si hlavní postavení sekuritizačního aktéra udržují politické elity státu), a to „nejen proto, že státy obecně disponují mnohem rozsáhlejšími prostředky než kterýkoli jiný aktér, ale také proto, že jejich politické elity se právní a politickou cestou dostaly do pozice přednostních uchazečů o legitimní právo užití síly uvnitř státních hranic i mimo ně“ (Ibid.: 61-62). Přesto ale i v tomto sektoru dochází k posunu od tradičního modelu zaměřeného na primát státní suverenity, už kvůli tomu, že v mnohých státech nemá stát schopnosti a práva k užití ozbrojené síly (Ibid.: 65).

Substátní subjekty (např. zločinecké organizace) či „kvazistáty“ se proto také stávají předmětem vojenského zájmu čili objektem sekuritizace (Ibid.: 66). Vedle toho může docházet k vojenské sekuritizaci referenčních objektů i v rámci nadstátní úrovně, jako například u mezinárodních organizací. Dále mohou být za referenční objekty na abstraktní rovině prohlášeny určité principy jako nešíření zbraní hromadného ničení, dodržování mezinárodního práva či ochrana lidských práv (Ibid.: 67). A právě díky posledně zmíněnému abstraktnímu principu lze, jak bylo v úvodu této části uvedeno, ochranu jednotlivých lidí zařadit pod sektor vojensko-politický³ (Ibid.: 165).

I aktéry sekuritizace ve vojenském sektoru představují z výše uvedených důvodů především státy. U abstraktnějších principů, které se stanou předmětem sekuritizace, ale disponují oficiální autoritou také mezivládní organizace, jako právě OSN či její generální tajemník (Ibid.: 68). Přestože i v této oblasti zasahují do sekuritizačního diskurzu nestátní a neoficiální aktéři (zájmové skupiny, intelektuální kruhy, organizovaný zločin), jejich vliv je kvůli potřebě vysoké organizovanosti v rámci vojenské bezpečnosti spíše marginální (Ibid.: 68-69). Dynamiku samotného procesu také ovlivňují již zmínění funkcionální aktéři. Ve vojenském

³ O problematice samostatnosti politického sektoru viz Buzan-Waever-de Wilde 2005: 165-166. Především je zde třeba připomenout, že tím, že jakýkoliv bezpečnostní problém má i politický charakter, je politický sektor spíše přebytkovým. Jak je ale vidět na kombinacích tohoto sektoru se zbývajícími, je možné ho považovat za užitečný nástroj upřesňování konkrétního zaměření analýzy v rámci daného sektoru.

sektoru to jsou často „subjekty ozbrojeného násilí“ (žoldáci, armádní sbory, vojenský průmysl atd.) (Ibid.: 69).

1.3. Lidská bezpečnost

Výzkum samotné bezpečnosti jednotlivce se v literatuře objevuje standardně pod názvem lidská bezpečnost (*human security*). Koncept lidské bezpečnosti představuje nové paradigma pro analýzu bezpečnostních hrozeb, které namísto státu označuje za hlavní referenční objekt bezpečnosti jednotlivce. Koncept samotný se datuje ke konci druhé světové války, kdy Charta OSN, Všeobecná deklarace lidských práv a Ženevské konvence zakotvily inherentní právo jednotlivců na osobní bezpečnost do řádu mezinárodních vztahů (Axworthy 2001: 4). Do popředí mezinárodního diskurzu se však tento koncept dostává teprve po konci studené války. Poprvé byl v této své podobě popularizován Rozvojovým programem OSN z roku 1994 (Axworthy 2001:3), kde byly za hlavní priority označeny zabezpečení svobody od strachu (*freedom from fear*) a svobody od nedostatku (*freedom from want*) (Human development report 1994: 24).

Oproti širokému konceptu svobody od nedostatku, jaký prosazovalo například Japonsko (Ibid.: 73), se Kanada soustředila výlučně na hledisko svobody od strachu týkající se hrozeb na životě. Spolu s Norskem podepsaly oba státy v roce 1998 Partnerství pro jednání (Partnership for Action) v rámci Lysøenské deklarace, ve které se zavázaly ke spolupráci v řešení lidské bezpečnosti.⁴ Protože se tato práce vztahuje k doktríně R2P, která se snaží vytvořit mechanismus reakcí na hromadné zločiny ohrožující životy a zdraví jednotlivců, bude se zde lidskou bezpečností rozumět pouze její aspekt svobody od strachu.

Klíčovým milníkem pro formující se doktrínu lidské bezpečnosti byla Kanadou vedená kampaň za zákaz protipěchotních min, která vyvrcholila Ottawskou úmluvou v roce 1997.

⁴ V současné době je členem z této iniciativy vzniklé skupiny Human Security Network dvanáct států a jeden pozorovatel. Jedná se o Rakousko, Čile, Řecko, Irsko, Jordánsko, Kanada, Kostarika, Mali, Norsko, Švýcarsko, Thajsko a JAR jako pozorovatel (Ministry of Foreign Affairs of Slovenia 2014). Je dobré připomenout, že od nástupu Stephena Harpera k moci v roce 2005 Kanada politiku lidské bezpečnosti zcela opustila a její členství zůstává pouze formální.

V rámci procesu jejího přijímání se díky Kanadě také poprvé dostává nebývalá pozornost a vliv nevládním organizacím a „světové občanské společnosti“, čímž dochází k největšímu úspěchu nově se rodícího paradigmatu - legitimizaci nestátních aktérů na mezinárodním politickém procesu (Axworthy 2001: 5).

Důvody, proč se s termínem lidské bezpečnosti začíná v rámci zahraniční politiky operovat až po rozpadu SSSR, souvisí s celkovou změnou struktury mezinárodních vztahů. Podle Axworthyho je „lidská bezpečnost přímou reflexí měnící se světové reality“ (Axworthy 2001:3), která byla po konci studené války méně stabilní a předvídatelná. Zvláště to platí v rámci hrozeb pro civilní obyvatelstvo, neboť když se státy zhroutnou, nejvíc trpí právě civilisté (McRae 2001: 15). V devadesátých letech jsme byli svědky prudkého rozmachu občanských válek, kvůli kterým bylo více než 80% celkového počtu obětí všech konfliktů na straně civilistů (Axworthy 2001: 4). Etnické konflikty z tohoto období ukázaly, že ozbrojené složky mohou sice vyhrát válku, ale samy o sobě nezaručí mír (McRae 2001: 22-23).

Tyto zkušenosti podporovaly akademické úvahy volající po redefinici základního referenčního rámce, k němuž by se měly vztahovat úvahy států o bezpečnostních hrozbách. Lidská bezpečnost se stala pro mnoho akademiků i politiků novým prizmatem, jak reagovat na humanitární katastrofy a zločiny ve vnitrostátních konfliktech. V mnoha autorech vyvolával koncept lidské bezpečnosti na přelomu tisíciletí nadšení, když tvrdili, že nejenže mění pohled na svět, ale vede i k novému způsobu diplomacie (Hubert-McRae 2001: xxi). Axworthy doplňoval, že „[l]idská bezpečnost se stala centrálním organizačním principem mezinárodních vztahů a zásadním katalyzátorem pro hledání nového přístupu k vedení diplomacie“ (Axworthy 2001: 10). Podle McRae bylo na místě tuto změnu paradigmatu přenášející těžiště od výlučné ochrany států také k ochraně civilistů vnímat jako proces probouzející se globální občanské společnosti (McRae 2001: 22).

Oslavovaným příkladem praktického úspěchu se stala Ottawská úmluva o zákazu protipěchotních min, které začaly být likvidovány navzdory oficiálnímu zákazu používání Ženevské konvence z roku 1949 právě až po této úmluvě (Gwozdecky – Sinclair 2001: 27 - 29). Další kroky politiky lidské bezpečnosti vedly podobnou cestou jako případ Ottawské úmluvy: ochrana obyvatelstva, omezení prodeje malých a lehkých zbraní, boj proti

angažování dětí v ozbrojených konfliktech a ustanovení Mezinárodního trestního tribunálu (Hynek 2010: 67).

Důležitým prvkem lidské bezpečnosti je i poukázání na její komplementární (a nikoliv nahrazující) roli v řešení klasických hrozeb pro národní bezpečnost, kdy stát nemůže bránit své občany vojenskými kapacitami. Terorismus nebo internetová kriminalita jsou klasické případy hrozeb, kterým nelze čelit tradiční armádní výbavou (Axworthy 2001: 11). Kromě toho lze často současné hrozby jen těžko řešit z pozice jednotlivých států. Ideál westfálského systému deleguje veškerou zodpovědnost za obyvatelstvo jednotlivým státům, které ale nemají vždy prostředky na to, aby zajistily bezpečnost vlastním občanům. Původně vnitrostátní problémy se také přelévají přes hranice a nestabilita zhroutěných států často ohrožuje okolní regiony či celý svět, jak je možné vidět na příkladech Somálska či Afghánistánu (McRae 2001: 17). Podporou organizovaného zločinu a terorismu, narušováním obchodních cest, piráctvím či zapříčiněním šíření infekčních nemocí představují tyto státy vážné nebezpečí pro všechny členy mezinárodního společenství (Bellamy 2009: 13-14). Stejně tak jsou vysoké i ekonomické náklady jak pro domácí ekonomiku, tak v rámci mezinárodního společenství, které musí následně investovat do transformace konfliktem zničené oblasti (Ibid.:18-19).

Po konci studené války mělo ochranu mezinárodní stability zajišťovat „sjednocené“ mezinárodní společenství v rámci OSN. Na problematičnost této myšlenky poukázala již mise v Somálsku v roce 1993, kde si OSN a zvláště USA prošly deziluzí a do značné míry přehodnotily své budoucí angažování při střežení mezinárodního míru (Fortna 2011: 224). Generální tajemník OSN proto prosazoval, aby se NATO, zbavené svého jediného rivala, stalo „udržovatelem míru se zuby“ (Lepgold 1998: 78). Hned první významná akce NATO tohoto druhu v Kosovu v roce 1999 byla však pro absenci souhlasu Rady Bezpečnosti OSN vystavena tvrdé kritice (Axworthy 2001: 7).

Po tomto kontroverzním zásahu sehrál významnou úlohu směrem k praktické implementaci principů lidské bezpečnosti generální tajemník OSN Kofi Annan. Nutnost zahájit seriózní debatu o humanitární intervenci vyjádřil v článku publikovaném v týdeníku *The Economist*, kde upozornil na to, že intervence ze strany mezinárodního společenství přichází buď pozdě

(jako v případě Východního Timoru), kontroverzně (Kosovo) nebo vůbec (Rwanda). Vzhledem k událostem devadesátých let proto navrhl posun tradičního chápání státní suverenity, která by již neměla být nedotknutelná, ale závislá na zajištění základních opatření vládou daného státu jak směrem k vlastnímu obyvatelstvu, tak vůči mezinárodnímu společenství. Dále apeloval na morální povinnost Rady bezpečnosti OSN (a zvláště jejích stálých členů), aby v nejkritičtějších případech humanitární intervenci podpořili: „Kritikům bych položil následující otázku: pokud je humanitární intervence skutečně nepřijatelným útokem na suverenitu, tak jak bychom měli reagovat na Rwandu, Srebrenicu – na hrubé a systematické porušování lidských práv, které uráží každou zásadu naší společné lidskosti?“ (Annan 1999).

Na doporučení Annana zaštitila Kanada, v té době předsedající RB OSN, Mezinárodní komisi pro intervenci a státní suverenitu (ICISS), která měla navrhnout závaznou formu mezinárodní ochrany lidské bezpečnosti (Axworthy 2001: 6). ICISS v prosinci 2001 vydala závěrečnou zprávu, která začala razit koncept „zodpovědnost chránit“ (Responsibility to Protect či R2P). V reakci realitu genocidních válek 90. let tato zpráva redefinovala státní suverenitu ne jako vlastnictví, ale jako zodpovědnost, od níž se odvíjí právo státu na správu vlastního území. V momentě porušení této zodpovědnosti vůči vlastnímu obyvatelstvu by mělo být mezinárodní společenství oprávněno ochránit životy občanů takového státu i za cenu použití síly. Doporučení ICISS z roku 2001 byla na Světovém summitu OSN v roce 2005 akceptována Valným shromážděním OSN jen částečně (Chalk et al. 2010: 2-3).

Posun chápání suverenity tak, jak ho navrhoval Kofi Annan a ICISS, by fakticky znamenal, že by se na úkor tradiční mezinárodněprávní normy neintervence začala prosazovat vznikající norma zodpovědnosti chránit jednotlivce. Na tuto ochranu individuálních obyvatel by se zároveň měly vynaložit takové prostředky, které by jinak byly nepřijatelné – včetně těch vojenských. Pokud by tedy došlo na základě pozorovaného diskurzu k přijetí této normy, fakticky by se to dalo označit za sekuritizaci lidské bezpečnosti, neboť právě ochrana jednotlivců výjimečnými prostředky naplňuje definici úspěšné sekuritizace jako přijetí diskurzu volajícího po použití výjimečných prostředků na ochranu ohrožených referenčních objektů. V případě R2P jsou těmito referenčními objekty občané států, kde probíhá genocida

či jakákoli jiná forma systematického vyvražďování obyvatel a ohrožování jejich fyzické existence, na jejichž ochranu bylo použítí extrémních opatření přijaté. Aktéry sekuritizace jsou státy, které prosazují přijetí konceptu R2P a tím i výjimečných prostředků na ochranu jednotlivců. Relevantním publikem, které pak tento diskurz posuzuje, jsou ve zkoumaném případě stálí členové Rady bezpečnosti OSN. Sekuritizační proces, který probíhal, lze pozorovat na období mezi prosincem 2001, kdy byla vydaná zpráva ICISS, a Světovým summitem OSN v září 2005. Během této doby se v rámci diskuzí zmíněného relevantního publika o konceptu R2P poměrně zásadním způsobem přetvořila jeho podoba.

2. Doktrína Responsibility to protect

2.1. Zpráva Mezinárodní komise pro intervenci a státní suverenitu

Výstup úsilí ICISS představuje výchozí bod doktríny Responsibility to Protect, o které bylo v následujících letech jednáno jako o novém paradigmatu mezinárodních vztahů. Koncept R2P představoval revoluční změnu oproti dosavadní nedotknutelnosti státní suverenity a normy neintervence kodifikované v Chartě OSN, jakkoli ani v tomto pojetí není suverenity státu chápána jako absolutní (ICISS, 2.7). Kromě vnitřních ústavních omezení státní moci je třeba počítat ještě s jedním důležitým aspektem: postavením státu jako člena mezinárodní komunity. Právě od toho se odvozuje zásadní přehodnocení státní suverenity v pojetí R2P: „od *suverenity jako kontroly* k *suverenitě jako zodpovědnosti* ve vnitřních funkcích stejně jako ve vnějších povinnostech (ICISS, 2-14, zdůrazněno v originále). Chápání suverenity jako zodpovědnosti státu chránit své občany má svůj původ v mezinárodních smlouvách a úmluvách o ochraně lidských práv. Další inspirace pocházela ze zmíněného konceptu lidské bezpečnosti a z praxe RB OSN, stejně jako ze zásahů států a regionálních uskupení do oblastí, kde dochází k vnitřním krizím, které jsou chápány jako hrozba pro mezinárodní bezpečnost (ICISS, 2.21).

Podstatný je zde důraz na to, že se nejedná o „právo na intervenci“, ale o „zodpovědnost chránit“ lidské životy (ICISS, 2.29). Ochrana vlastního obyvatelstva je prvotně a především v gesci jednotlivých národních států. Avšak v případě, kdy ji stát nemůže nebo nechce zajistit a „v důsledku vnitřní války, povstání, represí nebo zhroucení státu“ je obyvatelstvo závažně zasaženo, „mezinárodní komunita má zodpovědnost jednat místo něj“ (ICISS, 2.29). Princip mezinárodní zodpovědnosti chránit je tak nadřazen principu neintervence. Hlavní důraz zde není na vojenský zásah, ale především na prevenci konfliktu, která je explicitně označena za nejdůležitější rozměr celého R2P (ICISS, synopsis, s. xi). Celková výbava mezinárodního společenství by se měla soustředit vedle předcházení konfliktu na vytvoření kapacit potřebných pro reakci na vzniklou krizi a obnovu po skončení konfliktu (*Responsibility to prevent, react, and rebuild*).

V rámci všech těchto částí jsou vyjmenovány konkrétní nástroje, které by mělo mezinárodní společenství aplikovat na krizovou oblast. V pasážích o použití síly v reaktivní fázi, která se zabývá přímou odpovědí na vypuknutí krize, rezonuje důraz na principy teorie spravedlivé války. V rámci kritérií *jus ad bellum*, první části souboru norem známého pod názvem teorie spravedlivé války zabývající se spravedlivými podmínkami pro zahájení konfliktu, zdůrazňuje zpráva ICISS především kritérium spravedlivého důvodu (ICISS, 4.18 – 4.31). Dalšími principy, které musí být splněny, jsou poslední východisko, správný záměr, proporční prostředky, rozumná šance úspěchu a správná autorita (ICISS, 4.32-4.43).

Rozhodnutí k provedení zásahu by mělo být v rukou RB OSN. Zpráva apeluje na stálé členy RB OSN, aby v těchto případech nevyužívali své právo veta. Pokud by však RB OSN o zásahu nerozhodla, měla by tato záležitost být projednána buď na Valném shromáždění OSN v rámci procedury „Sjednocující se pro mír“ (Uniting for Peace), nebo v rámci jurisdikce regionálních či sub-regionálních organizací pod kapitolou VIII Charty OSN. V druhém případě by ale nakonec stejně pro adekvátní reakci dle doktríny R2P bylo získání souhlasu RB OSN nutné (ICISS: xiii).

2.2. Výstup Světového summitu OSN

Čtyři roky po vydání těchto doporučení se v New Yorku sešli zástupci všech tehdejších 191 členských zemí OSN, aby zde navázali na Summit Milénia v roce 2000 a zabývali se otázkami rozvoje, bezpečnosti, lidských práv a reformy OSN. Světový summit OSN v roce 2005 schválil ve svém závěrečném prohlášení (nazvaném Závěrečný dokument Světového summitu) celkem 178 bodů, které se tímto měly stát normou pro všechny členy mezinárodního společenství. Po složitém vyjednávání se nakonec podařilo dosáhnout shody i ohledně principů R2P. Paragrafy 138 a 139 se této doktríně explicitně věnují a paragraf 140 vyjadřuje podporu zřízení úřadu Zvláštního poradce generální tajemníka OSN pro prevenci genocidy, jehož kompetence se principů R2P také dotýká.

Paragraf 138 apeluje na všechny státy, aby naplňovaly svou zodpovědnost chránit vlastní obyvatelstvo před genocidou, válečnými zločiny, etnickými čistkami a zločiny proti lidskosti.

Mezinárodní komunita má zároveň vhodně podporovat a pomáhat státům tohoto cíle dosáhnout a podporovat OSN ve vytváření systému včasného varování. Paragraf 139 pak přiznává samotnému mezinárodnímu společenství (představovaném OSN) zodpovědnost užít „vhodné diplomatické, humanitární a další mírové prostředky v souladu s kapitolou VI a VIII Charty OSN“ v rámci podpory ve výše zmíněných cílů. Zároveň se zde OSN označuje za připravenou zasáhnout v případě selhání mírových prostředků v souladu s kapitolou VII Charty OSN. To se ale může stát až poté, co k tomu dá doporučení RB OSN posuzující možný zásah případ od případu. Zmíněn je ještě závazek pomáhat jednotlivým státům vybudovat takové kapacity, které jim pomohou ochránit obyvatelstvo před čtyřmi zmíněnými zločiny (UN doc A/Res/60/1).

Jak bylo uvedeno, přijatý dokument z roku 2005 se v několika klíčových ohledech liší od návrhu, který předložila o čtyři roky dříve ICISS. Mezi hlavní změny patří značně zúžené pojetí přípustitelné intervence ve finální podobě schválené na Světovém summitu. Zastoupen dále není prvek zodpovědnosti znovuvybudovat (*Responsibility to rebuild*). Její funkce je nahrazena vytvořením Komise pro budování míru (Peacebuilding Commission), jejíž role by měla tkvět v pomoci postiženým zemím s poválečnou obnovou (Breakey 2011: 31-32). Dále ve finální verzi není žádná zmínka o regionálních organizacích nebo dalších způsobech, jak autorizovat intervenci, neboť vyhodnocení situace závisí jen na Radě bezpečnosti OSN.⁵ Dalším rozdílem je používání pojmu „připravenost“ oproti původní „zodpovědnosti“ ve vztahu k roli Rady bezpečnosti při rozhodování o zásahu (Ibid.: 34). To samé se týká i všech členů mezinárodní komunity, kteří za udržování míru a stability nenesou zodpovědnost, nýbrž je v tomto ohledu pouze deklarována jejich připravenost (Ibid.: 37).

Celkový záběr agendy R2P je také značně zúžený. Zatímco ICISS specificky jmenovala mezi hrozby občanské války, povstání, státní represe a státní kolaps, na summitu Valného shromáždění OSN se odsouhlasilo používání pojmu R2P jen v souvislosti s konkrétními zločiny genocidy, válečnými zločiny, etnickými čistkami a zločiny proti lidskosti.⁶ Další

⁵ To je hlavním důvodem, proč politolog Thomas G. Weiss nazývá dokument z roku 2005 „odlehčenou R2P“ (Breakey 2011: 33).

⁶ Tedy ty, které byly zařazeny do jurisdikce Mezinárodního trestního soudu.

podstatnou změnou je fakt, že text Valného shromáždění zcela upustil od přijatelnosti jakékoliv unilaterální akce (Jellinek 2012: 26).

Při hledání odpovědi na výzkumnou otázku je nutné identifikovat důvody, proč k oslabení konceptu došlo, kdo byli hlavní nositelé těchto změn a jací aktéři přispěli k sekuritizaci lidské bezpečnosti v jejím aspektu svobody od strachu. Podle teorie sekuritizace kodaňské školy je potřeba, aby aktér přesvědčivě artikuloval potřebu zodpovědnosti chránit referenční objekt, aby mohlo dojít k akceptování skutečnosti, že páčání hromadných zločinů představuje bezpečnostní hrozbu. Sekuritizace je řečový akt; aktér musí tedy „hovořit o bezpečnosti“, aby něco úspěšně označil jako existenční hrozbu v očích relevantního publika. V případě R2P tedy musí dojít k „artikulaci zodpovědnosti chránit“ u konkrétních případů, které by podle principů této doktríny měly být chápány jako hrozba pro lidskou bezpečnost vyžadující použití výjimečných prostředků včetně vojenské síly na území suverénního státu i za cenu porušení zásady neintervence a respektování státní suverenity. Jakmile sekuritizační aktér takto formuje svůj diskurz vůči relevantním aktérům, apeluje na mezinárodní společenství, aby začalo jednat a dané zločiny zastavilo (Stammes 2008: 15-16).

S cílem zodpovědět výzkumnou otázku sleduje tato práce sekuritizační diskurz relevantního publika, za které je nutné považovat stálé členy RB OSN, neboť právě oni jsou těmi, kteří tuto normu musí uvést v chod. Jejich nesouhlas by totiž vzhledem k jejich právu veta na rezoluce Rady bezpečnosti znamenal faktické znemožnění doktrínu R2P využívat v praxi. Finální podoba dokumentu z roku 2005 také jasně ukazuje, že to byli především stálí členové RB OSN, kdo měl hlavní vliv na formulaci textu doktríny R2P, která představuje značnou redukci původního širšího pojetí. Diskurzivní analýza zmíněných pěti států v následující kapitole ilustruje, jak se diskuze vyvíjela a na základě jakých argumentů došlo k finálnímu zúžení konceptu. Důraz bude kladen zejména na skutečnost, zda a v jaké formě docházelo k sekuritizaci lidské bezpečnosti ohrožované zločiny, vůči kterým měla být doktrína R2P podle návrhu ICISS použita.

3. Diskurzivní analýza procesu sekuritizace R2P

Závěrečná zpráva ICISS byla zveřejněna v prosinci 2001, krátce po teroristických útocích na Washington a New York, které světovou pozornost okamžitě upřely na nutnost válčit proti terorismu. I přes tuto paradigmatickou změnu vnímání bezpečnosti byly první reakce na publikovaný report značně pozitivní. Nový jazyk používající pojem zodpovědnosti spíše než práva na intervenci měl u většiny států kladné ohlasy. Tato příznivá atmosféra se ale zásadním způsobem změnila po invazi do Iráku v březnu 2003. Gareth Evans, předseda ICISS, již krátce po začátku irácké války konstatoval, že pocit, že takto by v budoucnu mohlo vypadat použití R2P v praxi, dovedl mnoho zemí k pochybnostem či přímé opozici vůči původnímu návrhu (Jellinek 2012: 25).

Přes silný varovný signál, který válka v Iráku vyslala, se ale nadále pokračovalo v diskuzích o konkrétní přijatelné podobě principů, na základě kterých by mezinárodní společenství mělo zabránit hrubému porušování lidských práv, a to i vojenskou intervencí. V tomto ohledu sehrál klíčovou úlohu Kofi Annan, který tuto myšlenku podporoval od roku 1999 až do konečného schválení dokumentu v roce 2005, s tím, že časové rozpětí diskurzivní analýzy provedené v této kapitole se vztahuje na hlavní diskuze v období mezi prosincem 2001 a zářím 2005, které se konaly na půdě OSN. Konkrétně se jednalo o debaty v prosinci 2002, v prosinci 2004, v dubnu 2005, v červnu 2005 a v červenci 2005. Kromě neustálé iniciace nových kol rozhovorů zadal Annan v dubnu 2005 poslední impuls k přijetí doktríny na půdě OSN ve své zprávě „*In Larger Freedom*“. Diskuze, která následovala, přímo vedla k Závěrečnému dokumentu (Focarelli 2008: 201).

Po celou dobu diskuzí byli hlavními prosazovateli R2P Kanada, Norsko, Austrálie, Nový Zéland, Japonsko a Francie spolu se San Marinem a Lichtenštejnskem. Tento výčet je postaven na četnosti zmínek a obsahu projevů zástupců těchto zemí na půdě OSN, které podporovaly přijetí R2P celým mezinárodním společenstvím (Focarelli 2008: 204). Jak již bylo uvedeno, tato podpora ale začala zejména u západních zemí slábnout následkem kontroverzního zásahu vedeného USA a Spojeným královstvím v Iráku. Nejvýznamnější

podporu tohoto konceptu naopak zajistily státy třetího světa (především subsaharské Afriky, latinské Ameriky) a efektivní osobní nasazení tehdejšího kanadského premiéra Paula Martina, jemuž se podařilo přesvědčit mnoho významných váhajících států (Evans 2006: 714-715).

Vzhledem k roli Rady bezpečnosti OSN v prosazování tohoto konceptu mají zásadní pozici její stálí členové, přes jejichž veto není možné prosadit žádnou rezoluci, která by zásah na suverénním území jakéhokoliv státu ospravedlňovala. Z toho důvodu bude tato práce analyzovat postoje Francie, Spojeného království, USA, Ruska a Číny k agendě R2P artikulovaných na půdě OSN. Diskurzivní analýza těchto projevů zmiňujících R2P tak ukáže roli každého ze stálých členů RB OSN v sekuritizačním procesu lidské bezpečnosti v rámci doktríny R2P. Zároveň by měla podat odpověď na výzkumnou otázku a ověřit v úvodu předkládané hypotézy.

Metodologické zakotvení práce tkví v diskurzivní analýze, která pozoruje a vyhodnocuje všechny projevy týkající se konceptu R2P na půdě OSN. Analyzované texty byly vybírány z online databáze OSN, která zahrnuje záznamy o všech oficiálních jednáních této organizace. Hledáním klíčových slov „responsibility“ a „protect“ byl vybrán soubor všech projevů v časovém rozmezí mezi prosincem 2001 a zářím 2005, které se doktríny R2P týkaly. Z nich byly následné analýze podrobeny veškeré projevy stálých členů RB OSN vážící se k diskutovanému tématu.

Zahrnuty byly všechny projevy, které argumentačně buď podporovaly doktrínu R2P (a tím sekuritizovaly lidskou bezpečnost) nebo se proti ní naopak vymezovaly. V tom případě mohlo docházet buď k sekuritizaci jiného rozsahu (ospravedlňující použití méně výjimečných prostředků na ochranu lidské bezpečnosti) nebo k pokusům o politizaci tématu (odmítáním uznání ohrožení lidské bezpečnosti jako dostatečně závažného problému k řešení výjimečnými prostředky).

3.1. Francie

Francie byla jedním z nejaktivnějších podporovatelů R2P na půdě OSN od doby, co se zde tato otázka začala diskutovat. Poprvé se za doktrínu R2P postavil francouzský zástupce při RB

OSN v roce 2002, kdy uvedl, že ochrana civilistů v ozbrojených konfliktech musí být řešena konkrétními, praktickými prostředky, které by se měly vydiskutovat (UN doc S/PV.4660: 17-18). V prosinci 2004 již Francie navrhovala zřízení „kolektivní povinnosti chránit, když stát již není v pozici, kdy by mohl vykonávat jednu ze svých primárních zodpovědností – chránit obyvatelstvo žijící na jeho území – nebo již postrádá vůli toto vykonávat“ (UN doc S/PV.5100: 12). Tato silná podpora R2P jde dokonce za hranice původního návrhu ICISS, neboť navrhuje, aby bylo mezinárodní společenství jednat povinno. Francie dále při řešení humanitární krize v Dárfúru vyzvala OSN, aby se „přímo vypořádala“ s masovými zločiny, a prohlásila, že „v nejdramatičtějších situacích může být vojenská intervence jediná možnost, jak se vyhnout významným ztrátám na lidských životech nebo je zastavit“ (Ibid.: 13-14).

V květnu 2005 Francie poprvé explicitně artikulovala podporu pro „zodpovědnost chránit“ (UN doc. A/59/PV.87: 5). V červnu stejného roku silně vyjádřila potřebu řešit krizi v Demokratické republice Kongo a v Dárfúru. Opět při této příležitosti citovala R2P s tím, že „primární zodpovědností států [je] chránit obyvatelstvo na svém území [...]. V případě, že daný stát nedokáže jednat, mezinárodní společenství má povinnost tak učinit, včetně jednání skrz Radu bezpečnosti“ (UN doc S/PV.5209: 21-22). V červenci Francie opakovaně vyjadřovala znepokojení nad řešením masových zločinů a opět zdůraznila, že v případech „zločinů proti lidskosti, závažného porušování lidských práv nebo etnických čistek je mezinárodní společenství morálně povinováno jednat“ (UN doc S/PV.5225: 34).

Francie je v tomto ohledu tedy jednoznačným příkladem výrazného sekuritizačního aktéra, jehož diskurz na půdě OSN explicitně volal po ochraně lidské bezpečnosti na úkor normy státní suverenity. V průběhu diskuzí dokonce projevila snahu podporovat i silnější verzi R2P, než jakou navrhovala zpráva ICISS, když chtěla, aby mezinárodní společenství mělo *povinnost*, nikoliv jen zodpovědnost, chránit postižené obyvatelstvo.

3.2. Spojené království

V roce 2002 podpořilo Spojené království úsilí Norska a Kanady (dva nejaktivnější státy prosazující podporu lidské bezpečnosti v oblasti svobody od strachu) ohledně humanitární

situace v Demokratické republice Kongo. Kromě vyjádření znepokojení vyzvalo k tomu, aby byla krizi věnována větší pozornost (UN doc S/PV.4660). V roce 2004 navrhlo, aby RB OSN hrála větší roli při řešení krizí jako je ta v Dárfúru, a aby se více angažovala „v závazku prevence a zodpovědnosti chránit“ (UN doc S/PV.5100: 16-17). V dubnu 2005 delegace Spojeného království explicitně označila R2P jako součást odpovědi na otázku, jak zabránit „genocidě, válečným zločinům nebo hrubému porušování mezinárodního humanitárního práva“ (UN doc A/85: 25-26).

V červnu pak Spojené království zdůraznilo, že selhání ochrany civilního obyvatelstva představuje břemeno pro celé mezinárodní společenství, neboť to má „kolektivní zodpovědnost chránit“ (UN doc S/PV.5209:12-13). O měsíc později britští zástupci při OSN navrhli, aby bylo všem státům připomenuto, že musí chránit vlastní obyvatelstvo a že „mezinárodní společenství má legitimní zájem to zajistit, pokud toho nebudou schopni“. Kromě toho také evokovali „primární odpovědnost [RB OSN] jednat tam, kde došlo ke zhroucení mezinárodního míru a bezpečnosti, kde musíme vzít plně v potaz humanitární požadavky krize“ (UN doc S/PV.5225: 32-33).

Přestože zdrženlivěji než Francie, Spojené království také jednoznačně artikulovalo podporu principům R2P. Jazyk používaný při projevech ohledně způsobu, jak zajistit ochranu obyvatelstva, byl vágnější než u Francie, neboť R2P označoval pouze za část odpovědi na problematiku spojenou s ochranou lidské bezpečnosti. Na druhou stranu ale pozornost Rady bezpečnosti OSN směřovali britští zástupci právě k řešení těchto krizí a volali po tom, aby bylo státům porušujícím tyto principy připomínáno, že případná náprava tohoto stavu je legitimním zájmem mezinárodní komunity.

3.3. Spojené státy americké

V prosinci 2002 USA velmi silně podpořily ochranu civilistů, když jejich zástupce prohlásil, že Rada bezpečnosti by měla „chránit před újmou všechny ty, kteří jsou obětí agrese, povstání a vlád, které ohrožují své vlastní obyvatele. A pokud to nezvládne, můžeme udělat mnoho pro to, abychom tohoto cíle dosáhli.“ (UN doc S/PV.4660: 19-20) Tato pasáž jasně odkazuje na

silnou preferenci unilaterálních řešení v případech, kdy se RB OSN na akci neshodne, což je v kontextu před vypuknutím invaze do Iráku pro projevy americké administrativy typické. V roce 2004 není již unilateralnost vojenských akcí tolik vyzdvihována. Při diskuzi o Dárfúru zástupce USA spojil hromadné zločiny uvnitř států se širší regionální bezpečností: „[r]ežimy, které porušují lidská práva svých vlastních občanů, jsou více náchylné k narušování míru a bezpečnosti zemí ve svém regionu“. Když státy selžou v ochraně svých vlastních občanů, OSN „se musí kriticky vyjádřit a pomoci na tyto krize upozornit“ (UN doc S/PV.5100: 19-20). Oproti prosinci 2002 zde můžeme vidět jasný posun od sebevědomé unilaterální rétoriky k opatrnějšímu jazyku ohledně toho, jak na krize odpovídat.

V dubnu 2005, když výše uvedení iniciátoři a Francie i Spojené království R2P hovořili o lidské bezpečnosti a tím ji sekuritizovali, USA jen podpořily Vysokého komisaře pro lidská práva, který apeloval na stálé členy RB OSN, aby nevyužívali své právo veta v případech, kdy se jedná o ochranu lidských práv (UN doc. A/59/PV.87: 22). Během dalšího jednání ohledně Dárfúru v červnu 2005 zmínily USA pojem zodpovědnosti poprvé, přičemž ale značně upozadily roli mezinárodní komunity při řešení humanitárních krizí. Zdůraznily, že „primární zodpovědnost za ochranu civilistů mají státy a jejich vlády a že mezinárodní snahy mohou být jen komplementární k těm vládním“ (UN doc S/PV.5209: 11). V červenci toho roku se USA během debaty o humanitárních krizích jen defenzivně ohradily proti nařčení Venezuely, že americká zahraniční politika stojí v přímém protikladu k ideálům globálního míru a stability, přičemž se nijak nepostavily za principy R2P (UN doc S/PV.5225: 35).

Spojené státy se vyhýbaly přímému používání termínu „zodpovědnosti chránit“ a místo toho se k humanitárním krizím vyjadřovaly opisem principů R2P v různé formě (nejblíže bylo používání spojení „zodpovědnost za ochranu“ - *responsibility for protecting*). Tento postoj může naznačovat, že se od konceptu R2P chtěly distancovat bez toho, aby se některých jeho principů zřekly úplně. USA prosazovaly, aby v případech hromadných zločinů RB OSN jednala v souladu s Chartou OSN, ale dodávaly, že RB není vázána žádnou právní povinností, aby podporovala jakékoliv vymáhání mezinárodního míru. Fakticky prosazovaly, že RB by měla být „oprávněna, ale nikoliv povinována jednat“ (Focarelli 2008: 203-205). Sekuritizační diskurz pro ně tedy představoval prostředek k ospravedlnění vlastních cílů bez toho, aby

principy ochrany lidské bezpečnosti svázaly s multilaterálními akcemi mezinárodního společenství.

3.4. Čína

V listopadu 2002 Čína navrhla, aby mezinárodní společenství zlepšilo své schopnosti v oblasti humanitární asistence, a zdůraznila regionální rozměr humanitárních krizí, kterému by také měl odpovídat způsob jejich řešení. Zároveň apelovala na potřebu „respektovat suverenitu, teritoriální integritu a jednotu států“ (UN doc. A/57/PV.58). V prosinci toho roku prohlásila, že „zodpovědnost za ochranu občanů má především vláda dané země a strany konfliktu“ a že Rada bezpečnosti OSN by se měla převážně zabývat prevencí konfliktů (UN doc S/PV.4660). V říjnu 2003 Čína explicitně vyjádřila obavy ohledně následků irácké války na fungování mezinárodního společenství, neboť válka podle ní „znamenalala závažnou hrozbu pro mechanismy kolektivní bezpečnosti představované OSN“ (UN doc. A/58/PV.25). V prosinci 2004 Čína zopakovala, že „vojenské prostředky neposkytují základní řešení konfliktu a v mnoha případech pouze ztěžují komplikují a vedou k větším ztrátám na životech mezi nevinnými civilisty“ a opět zdůraznila roli prevence jakožto jediného možného způsobu ochrany obyvatelstva (UN doc S/PV.5100: 14-16).

Od roku 2005 lze ale v případě Číny pozorovat jistý posun od silné anti-intervencionistické pozice. V dubnu 2005 Čína poznamenala, že debata o humanitární intervenci je stále kontroverzní, a proto vyžaduje další konzultace. V tomto ohledu začala silně propagovat mise OSN na budování míru (*peacebuilding*), jejichž princip je zakotven ve třetím pilíři R2P ze zprávy ICISS (UN doc. A/59/PV.85: 24-25). V červnu 2005 Čína adresovala dopis generálnímu tajemníkovi OSN, kde opět vyzdvihla, že hlavní zodpovědnost za ochranu populace mají vlády jednotlivých států a že žádná „bezhlavá intervence by neměla být povolena“. Zároveň ale uznala, že by se mělo o intervenci na základě obezřetné úvahy založené na mezinárodním právu (a specificky Chartě OSN) diskutovat případ od případu. Tuto pozici pak prezentovala o dva týdny později i na zasedání Rady bezpečnosti OSN (UN doc S/PV.5209: 16-17). V červenci

2005 Čína jen zopakovala své minulé postoje s důrazem na státní suverenitu a důležitost budování míru po skončení konfliktu (UN doc S/PV.5225: 19-20).

U Číny lze zaznamenat patrný odklon od striktního postoje proti intervenci směrem k omezené možnosti intervence zvažované případ od případu. Po Summitu v roce 2005 navzdory rétorickým námitkám vůči vměšování se do vnitřních záležitostí Súdánu výrazně pomohla na praktické úrovni vyjednat tzv. „Annanův plán“, který umožnil nasazení peacekeepingových jednotek v Dárfúru v roce 2006 (Teitt 2008: 7). Vliv Číny na sekuritizaci lidské bezpečnosti lze pozorovat především v oblastech prevence a rekonstrukce země po konfliktu. Samotné použití vojenských prostředků v reakci na hromadné zločiny proti civilnímu obyvatelstvu pro ni ale v průběhu diskuzí zůstalo nepřijatelné.

3.5. Rusko

V listopadu 2002 ocenila ruská delegace zaměření se na krizovou asistenci a opatření včasného varování v oblasti humanitárních krizí (UN doc. A/58/PV.58). V prosinci toho roku vyzdvihlo Rusko primární zodpovědnost států ve věci ochrany obyvatelstva, ale zároveň uznalo, že mezinárodní snahy „mohou mít přídavný pozitivní vliv na splnění tohoto úkolu“. Při té příležitosti také vyzvalo na členské státy, generálního tajemníka a OSN jako celek, aby „jednali promptněji“ při řešení hrubého porušování lidských práv (UN doc S/PV.4660: 26-28). Tento pozitivní tón se vytratil okamžitě po invazi do Iráku. V říjnu 2003 Rusko explicitně odmítlo jakékoliv jednání, které by mělo „umožnit obejít autority Rady bezpečnosti, zvláště v situacích, ve kterých se jedná o použití síly jménem mezinárodního společenství“ (UN doc. A/58/PV.24: 4). V dubnu 2005 Rusko přímo napadlo myšlenku R2P jako vznikající normy. Jako důvod uvádělo nedostatek podpory mezi členy mezinárodního společenství (UN doc. A/59/PV.87: 6).

Již v červnu 2005 se ale Rusko přiblížilo ve svých projevech diskurzu R2P, když vyjádřilo podporu okamžitým reakcím OSN na hromadné zločiny, přičemž tyto akce by měly být vedeny národně či regionálně (UN doc S/PV.5209: 14). O měsíc později

Rusko uvedlo, že „Charta a mezinárodní právní standardy dávají Radě možnost jednat jménem mezinárodního společenství a použít náležité prostředky pro prevenci nebo ukončení genocidy, válečných zločinů, zločinů proti lidskosti a dalších případů hromadného porušování lidských práv, které představují hrozbu pro mezinárodní mír a bezpečnost“ (UN doc S/PV.5225).

V případě Ruska lze sledovat pozoruhodný vývoj jeho pozice vůči R2P a neméně zajímavý závěrečný postoj. Navzdory explicitnímu odmítnutí konceptu R2P po invazi do Iráku, které bylo zdůrazňováno ještě v dubnu 2005, agendu R2P jen o několik měsíců později podpořilo. Klíčovými body ruské argumentace limitující původní znění dokumentu ICISS bylo, že R2P stále není součástí mezinárodního práva jakožto nově vznikající norma, a především že jakákoliv rozhodnutí ohledně intervencí musí zůstat na úrovni Rady bezpečnosti OSN, i když jejich praktické provedení by mělo být řešené na národní či regionální bázi (Focarelli 2008: 203-204).

3. Závěr

Poté, co se na konci devadesátých let rozhodli mezinárodní aktéři reagovat na zkušenosti genocid a etnických čistek ve Rwandě, bývalé Jugoslávii či Východním Timoru prosazováním ochrany lidské bezpečnosti ve formě doktríny R2P, trvalo ještě několik let, než Valné shromáždění OSN oficiálně tyto principy přijalo. Oproti původnímu návrhu ICISS z roku 2001 ale dokument Světového summitu z roku 2005 obsahoval mnohem méně závazné prohlášení. V průběhu sekuritizace lidské bezpečnosti v tomto období došlo k vývoji, který tyto změny zapříčinil. Cílem této práce proto bylo nalézt odpověď na výzkumnou otázku snažící se o vysvětlení tohoto vývoje: *Jaké faktory způsobily změnu ve znění konceptu R2P přijatém v roce 2005 na půdě OSN oproti původní zprávě ICISS?* Hned v úvodu byly vytyčeny dvě hypotézy vysvětlující vzniklé změny ve znění obou dokumentů: proměna bezpečnostního diskurzu po spojenecké invazi do Iráku v roce 2003; a pouze částečná sekuritizace, kdy stálí členové RB OSN jakožto relevantní publikum uznali potřebu jednat v případě masových zločinů, ale ne za cenu zrušení principu neintervence.

Teorie sekuritizace byla vodítkem, na základě kterého tato práce postupovala při zpracovávání diskurzivní analýzy projevů stálých členů RB OSN na půdě OSN. Po zpracování všech projevů souvisejících s R2P na půdě OSN mezi prosincem 2001 a zářím 2005 práce identifikovala klíčová období, ve kterých se R2P řešila mezi stálými členy RB OSN. Diskurzivní analýzou pak zhodnotila, jaká země kdy a jakým způsobem artikulovala podporu potřebě intervence na úkor normy státní suverenity, a tak sekuritizovala lidskou bezpečnost vyjádřenou v principech R2P.

První sekuritizační aktéři byly země jako Norsko, Kanada, Nový Zéland či Francie, které koncept lidské bezpečnosti propagovaly ještě před počátky diskuzí o R2P. Klíčovými aktéry se ale ukázaly být ty země, bez jejichž svolení nelze žádnou akci na ochranu principů vytyčených v doktríně R2P provést – stálí členové Rady bezpečnosti OSN.

Největší vliv na diskuze ohledně rovnováhy mezi humanitární intervencí a státní suverenitou, které na půdě OSN probíhaly mezi lety 2001 a 2005, měly dvě zásadní události nultých let. První z nich byly nepochybně teroristické útoky 11. září, které přenesly těžiště drtivé většiny

bezpečnostních diskuzí do oblasti boje proti terorismu. Následkem toho se již v momentě, kdy v prosinci 2001 komise ICISS dodala k diskuzi původní dokument R2P, pozornost ubírala zcela jiným směrem, než tomu bylo v devadesátých letech, jejichž zkušenosti zavdaly podnět k otevření debat souvisejících s doktrínou R2P.

Navzdory tomu ale jedenácté září výrazně neovlivnilo postoj většiny států k R2P, na rozdíl od druhé klíčové události - invaze do Iráku vedené USA a Spojeným královstvím. Kontroverze s ní spojené měly na atmosféru debat i formulaci konkrétních stanovisek zásadní dopad, neboť porušení norem státní suverenity bylo náhle vnímáno jako zneužitelné pro případy nesouvisející s původním určením konceptu R2P – ochranou civilního obyvatelstva před masakry a hromadnými zločiny. Tyto obavy byly explicitně zmiňovány zvláště Ruskem a Čínou stály ve velké míře za omezením původního rozsahu agendy R2P formulované ICISS.

Výsledná analýza ukázala, že přestože koncept R2P zakotvený v dokumentu ICISS byl obecně přijímán pozitivně a bezproblémově po jeho zveřejnění v prosinci 2001, kontroverze spojené s vpádem do Iráku v roce 2003 způsobily významné omezení podpory intervence na území suverénních států. Přestože útoky 11. září odvrátily pozornost jinam, nenastal po nich odvrát od samotných principů R2P. Přesně to se ale stalo po invazi do Iráku v březnu 2003. Navzdory tomu se ale díky neustálé podpoře generálního tajemníka OSN téma R2P opět diskutovalo na nejvyšší úrovni, výsledkem čehož bylo zakomponování těchto principů do závěrečného výstupu Světového summitu. Navzdory předchozím výhradám Číny a Ruska a nejednoznačné pozici USA došlo mezi dubnem a červencem 2005 k dosažení finálního kompromisu.

Jak ukázala provedená diskurzivní analýza, od prosince 2001, kdy byl původní návrh ICISS publikován, do září 2005, kdy byly přijaty principy R2P do Závěrečného usnesení Světového summitu OSN, proběhlo ohledně tohoto tématu pět hlavních debat: v prosinci 2002, v prosinci 2004, v dubnu 2005, v červnu 2005 a v červenci 2005. Tato data dobře odráží výše zmíněnou komplikaci v diskuzích spojenou s invazí do Iráku v březnu 2003, po které nastala v debatě téměř dvouletá proluka. Přestože bylo R2P diskutováno i při dalších příležitostech, neměly tyto případy podobu významné multilaterální debaty zaměřené přímo na R2P, humanitární

intervenci a normu neintervence. Výsledný dokument ze září 2005 pak pouze přijal předtím vydiskutované pozice.

Sekuritizační vliv pěti stálých členů RB OSN lze na škále od nejsilnějšího po nejslabší seřadit následovně: od počátku největším proponentem konceptu R2P v podobě prezentované ICISS byla Francie, která v některých ohledech prosazovala i silnější postoj k ochraně lidské bezpečnosti, než vyžadovala zpráva z roku 2001. Spojené království R2P konzistentně podporovalo, i když neurčitěji než Francie a s větším důrazem na diplomatické postupy vůči státům páchajícím genocidu než na silnější mandát mezinárodního společenství k vojenské akci. USA stojí v rámci permanentních pěti členů RB OSN uprostřed v nejednoznačné pozici, když sice prosazovaly obsahově stejné principy jako R2P, ale používání tohoto termínu se vyhýbaly, neboť se nechtěly vázat součinností mezinárodního společenství a dávaly větší důraz na legitimitu unilaterálních akcí. Na rozdíl od všech ostatních členů permanentní pětky také preferovaly preemptivní sebeobranné vojenské zásahy. Čína v této oblasti zcela odmítala vojenský zásah, ale zato silně podporovala pilíře prevence a rekonstrukce. Ruská pozice prošla největším vývojem v souvislosti s ostrou kritikou invaze do Iráku a zdůrazňovala podmíněnost jakéhokoliv rozhodnutí souhlasem RB OSN, přičemž řešení by měla zajistit spíše regionální uskupení a lokální aktéři.

Odpovědí na výzkumnou otázku „*Jaké faktory způsobily změnu ve znění konceptu R2P přijatém v roce 2005 na půdě OSN oproti původní zprávě ICISS?*“ je tak kromě výše uvedeného shrnutí provedené diskurzivní analýzy především konstatování, že sekuritizace proběhla úspěšně jen z části, neboť byla Valným shromážděním OSN přijata a zakomponována v roce 2005 do zprávy Světového summitu v paragrafech 138 – 140 v omezenější podobě, než jak navrhovala zpráva ICISS. Státy prosazující doktrínu R2P jako sekuritizační aktéři sice přesvědčily relevantní publikum v podobě stálých členů Rady bezpečnosti OSN o nutnosti přijmout závazky na ochranu lidské bezpečnosti, sekuritizace ale přesto nemůže být označena za úplnou, neboť stálí členové RB OSN nepřijali původně požadované výrazné omezení principu neintervence v mezinárodních vztazích. Lze tedy konstatovat, že obě hypotézy o vlivu spojenecké invaze do Iráku na proces přijímání doktríny R2P i o pouze částečné sekuritizaci uvedené na začátku práce se potvrdily.

SHRNUTÍ

Poté, co se na konci devadesátých let rozhodla mezinárodní komunita reagovat na zkušenosti genocid a etnických čistek ve Rwandě, bývalé Jugoslávii či Východním Timoru prosazováním ochrany lidské bezpečnosti ve formě doktríny R2P, trvalo ještě několik let, než Valné shromáždění OSN oficiálně tyto principy přijalo. Oproti původnímu návrhu ICISS z roku 2001 ale dokument Světového summitu z roku 2005 obsahoval mnohem méně závazné prohlášení. V průběhu sekuritizace lidské bezpečnosti v tomto období došlo k vývoji, který tyto změny zapříčinil. Cílem této práce proto bylo nalézt odpověď na výzkumnou otázku snažící se o vysvětlení tohoto vývoje: *Jaké faktory způsobily změnu ve znění konceptu R2P přijatém v roce 2005 na půdě OSN oproti původní zprávě ICISS?* Teorie sekuritizace byla vodítkem, na základě kterého tato práce postupovala při zpracovávání diskurzivní analýzy projevů stálých členů RB OSN na půdě OSN. Po zpracování všech projevů souvisejících s R2P na půdě OSN mezi prosincem 2001 a zářím 2005 práce identifikovala klíčová období, ve kterých se R2P řešila mezi stálými členy RB OSN. Diskurzivní analýzou pak zhodnotila, jaká země kdy a jakým způsobem artikulovala podporu potřebě intervence na úkor normy státní suverenity, a tak sekuritizovala lidskou bezpečnost vyjádřenou v principech R2P. Jako pravdivé se ukázaly dvě hypotézy odpovědi na výzkumnou otázku: první byla, že změny ve znění konceptu způsobila proměna bezpečnostního prostředí po spojenecké invazi do Iráku v roce 2003 a s ní související obavy o zneužívání možnosti zásahu do krizových oblastí. Druhou hypotézou bylo, že sekuritizace proběhla úspěšně jen z části, protože relevantní publikum bylo sice přesvědčeno o nutnosti jednat, ale ne za cenu použití výjimečných opatření v podobě zrušení principu neintervence v mezinárodních vztazích.

Klíčová slova: lidská bezpečnost, zodpovědnost chránit, sekuritizace, kodaňská škola

SUMMARY

After the international community decided to respond to the experiences of genocides and ethnic cleansing in Rwanda, former Yugoslavia or East Timor in the 1990s by putting forward human security protection in the form of the Responsibility to Protect doctrine, it took another few years until the UN General Assembly officially accepted these principles in 2005. When compared to the initial proposal made by the ICISS in 2001, the UN World Summit Outcome document was much weaker in its demands. During the securitization process of human security, specific factors made these changes happen. The goal of this thesis is to answer the research question that is trying to explain this development: *What factors caused the change of wording in the R2P concept in the 2005 document when compared to the original ICISS report?* Theory of securitization was the main methodological tool based on which the thesis conducted the discourse analysis of speeches made by representatives of the permanent members of the UN Security Council. After analysing all the speeches related to R2P between December 2001 and September 2005, the thesis identified key discussion periods between the permanent members of the UN SC. Then it showed when and how did the countries articulate support for intervention at the expense of the non-intervention norm and thus securitized human security encompassed in the R2P principles. Both of the hypotheses suggested in the introduction have proven right in answering the research question. First, the changes in wording of the R2P concept were caused by the changes in the global security environment after the Allied invasion to Iraq in 2003 and related worries about potential misuse of the possibility to intervene in crisis zones. Second, securitization has only been successful partially as the relevant public was convinced of the need to act, but not at the price of using extreme measures such as breaking the principle of non-intervention in international relations.

Key words: human security, Responsibility to Protect, securitization, Copenhagen School

Seznam použité literatury

Primární zdroje:

- Human Development Report. 1994. Dostupné online na <http://hdr.undp.org/en/reports/global/hdr1994/>. (Zpřístupněno 5. 5. 2014).
- International Commission of Intervention and State Sovereignty. 2001. The Responsibility to Protect: A Report by the International Commission of Intervention and State Sovereignty. Dostupné online na <http://responsibilitytoprotect.org/ICISS%20Report.pdf> (Zpřístupněno 5. 5. 2014).
- UN General Assembly, Fifty-seventh session, 58th plenary meeting. UN doc A/57/PV.58. Datum jednání 25. listopadu 2002. Dostupné na <http://www.un.org/ga/57/pv.html>. (Zpřístupněno 5. 5. 2014).
- UN General Assembly, Fifty-eighth session, 24th plenary meeting. UN doc A/58/PV.24. Datum jednání 6. října 2003. Dostupné na <http://www.un.org/ga/58/pv.html>. (Zpřístupněno 5. 5. 2014).
- UN General Assembly, Fifty-ninth session, 85th plenary meeting. UN doc A/59/PV.85. Datum jednání 6. dubna 2005. Dostupné na <http://www.un.org/ga/59/pv.html>. (Zpřístupněno 5. 5. 2014).
- UN General Assembly, Fifty-ninth session, 87th plenary meeting. UN doc A/59/PV.87. Datum jednání 7. dubna 2005. Dostupné na <http://www.un.org/ga/59/pv.html>. (Zpřístupněno 5. 5. 2014).
- UN Security Council, 4660th meeting. UN doc S/PV.4660. Datum jednání 10. prosince 2002. Dostupné na <http://www.securitycouncilreport.org/atf/cf/%7B65BFCF9B-6D27-4E9C-8CD3-CF6E4FF96FF9%7D/POC%20SPV4660.pdf>. (Zpřístupněno 5. 5. 2014).
- UN Security Council, 5100th meeting. UN doc S/PV.5100. Datum jednání 14. prosince 2004. Dostupné na

<http://www.securitycouncilreport.org/atf/cf/%7B65BFCF9B-6D27-4E9C-8CD3-CF6E4FF96FF9%7D/POC%20SPV5100.pdf>. (Zpřístupněno 5. 5. 2014).

- UN Security Council, 5209th meeting. UN doc S/PV.5209. Datum jednání 21. června 2005. Dostupné na <http://www.securitycouncilreport.org/atf/cf/%7B65BFCF9B-6D27-4E9C-8CD3-CF6E4FF96FF9%7D/POC%20SPV5209.pdf> (Zpřístupněno 5. 5. 2014).
- UN Security Council, 5225th meeting. UN doc S/PV.5225. Datum jednání 12. července 2005. Dostupné na http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/PV.5225&referer=/english/&Lang=E . (Zpřístupněno 5. 5. 2014).
- United Nations General Assembly. 2005. World Summit Outcome. <http://www.un.org/hiv/universalaccess2010/worldsummit.pdf> (Zpřístupněno 5. 5. 2014).

Sekundární zdroje:

- Annan, Kofi. 1999. "Two Concepts of Sovereignty," *The Economist* (September 18, 1999), <http://www.un.org/News/ossg/sg/stories/kaecon.html>. (Zpřístupněno 5. 5. 2014)
- Axworthy, Lloyd. 2001. Introduction in McRae, Rob – Hubert, Don (ed.); *Human Security and The New Diplomacy: Protecting People, Promoting Peace* (McGill-Queens University Press, Canada)
- Balzacq, Thierry. 2005. 'The Three Faces of Securitization: Political Agency, Audience and Context', *European Journal of International Relations*, 11 (2): 171-201.
- Bellamy, Alex. 2009. *Responsibility to Protect: The Global Effort to End Mass Atrocities* (Cambridge: Polity, 2009).
- Breakey, Hugh. 2011. *The Responsibility to Protect and the Protection of Civilians in Armed Conflicts: Review and Analysis*. Institute for Ethics, Governance and Law, Griffith University, May, 2011.

- Buzan, Barry- Waever, Ole – de Wilde, Jaap. 2005. Bezpečnost: Nový rámec pro analýze. Centrum strategických studií.
- Buzan, Barry – Hansen, Lene. 2009. The Evolution of International Security Studies. Cambridge: Cambridge University Press.
- Evans, Gareth. 2006. From Humanitarian Intervention to the Responsibility to Protect. Symposium on Humanitarian Intervention, University of Wisconsin-Madison, March 31, 2006.
- Finnemore, Martha - Sikkink, Kathryn. 1998. International Norm Dynamics and Political Change, *International Organisation*, 52, no. 4 (1998): 887-917.
- Finnemore, Marta. The Purpose of Intervention: Changing Beliefs about the Use of Force. in Karen A. Mingst – Jack L. Snyder (ed), *Essential Readings in World Politics* (Norton, London 2011)
- Focarelli, Carlo. 2008. The Responsibility to Protect Doctrine and Humanitarian Intervention: Too Many Ambiguities for a Working Doctrine. *Journal of Conflict & Security Law* (2008), Vol. 13 No. 2, 191–213.
- Fortna, Virginia Page. 2011. Does peacekeeping work in Karen A. Mingst – Jack L. Snyder (ed), *Essential Readings in World Politics* (Norton, London)
- Hynek, Nik. 2012. Human Security as Statecraft. Structural conditions, articulations and unintended consequences. Routledge, Oxon.
- Jellinek, Eva Maria. 2012. The Impact of the Responsibility to Protect on State Behaviour: An Analysis. Master of Laws at the University of Toronto.
- Leggold, Joseph. 1998. NATO's Post-Cold War Collective Action Problem (*International Security*, Vol. 23, No. 1, pp. 78-106)
- MacFarlane, Neil S. 2005. The Pre-History of Human Security. *St Antony's International Review*, Volume 1, Number 2, November 2005, pp. 43-65.
- McRae, Rob. 2001. Human Security in a Globalized World in McRae, Rob – Hubert, Don (ed.); *Human Security and The New Diplomacy: Protecting People, Promoting Peace* (McGill-Queens University Press, Canada)

- McRae, Rob – Hubert, Don (ed.). 2001. *Human Security and The New Diplomacy: Protecting People, Promoting Peace* (McGill-Queens University Press, Canada)
- Mill, John Stuart. *Few Words on non-Intervention* (Foreign Policy Perspectives No. 8, Libertarian Alliance 1987)
- Ministry of Foreign Affairs of Slovenia. The Human Security Network. http://www.mzz.gov.si/en/foreign_policy/foreign_policy/human_security_network_hsn/. (Zpřístupněno 5. 5. 2014)
- Serrano, Mónica. 2011. The Responsibility to Protect – True consensus, false controversy. *Development Dialogue*, March 2011, no. 55.
- Stamnes, Eli. 2008. Operationalising the Preventive Aspects of the Responsibility to Protect. *NUPIReport, Responsibility to Protect*, [No. 1 - 2008]
- Teitt, Sarah. 2008. China and the Responsibility to Protect. Asia-Pacific Centre for the Responsibility to Protect.
- Wæver, Ole. 1995. 'Securitization and Desecuritization', in Lipschutz, Ronnie D. (ed.) *On Security*. New York: Columbia University Press: 46-86.
- Weiss, Thomas G.. 2007. *Humanitarian Intervention: Ideas in Action*. Polity Press.

Celkový rozsah textu práce

Počet slov: 8.721

Počet znaků bez mezer: 52.697

Bibliografický záznam: KOPEČNÝ, T. Sekuritizace lidské bezpečnosti v rámci procesu přijímání doktríny Responsibility to Protect. Praha, 2014. 39 s. Bakalářská práce na Fakultě sociálních věd Univerzity Karlovy - Institutu mezinárodních studií. Vedoucí diplomové práce Mgr. Tomáš Weiss, Ph.D.